

Időutazás a 2010-ben 100 éves Délmagyarországgal: 1949 (40. rész)

EGY RITMUSRA ZÜMMÖGNEK A GÉPEK

Hatvanegy hét múlva lesz 100 éves az 1910. május 22-én újjá bocsátott Délmagyarország. Lapunk e jubileuma alkalmából, mintegy visszazárlásként, időutazásra hívjuk olvasóinkat: hétről hétre egy-egy esztendő újságtermését átlapozva föl-villantjuk, milyennek láttatta a világot, az országot, a régiót, Szegedet – a Délmagyarországot. A magyar vidék legpatinásabb lapja sorozatának negyvenedik állomása: 1949.

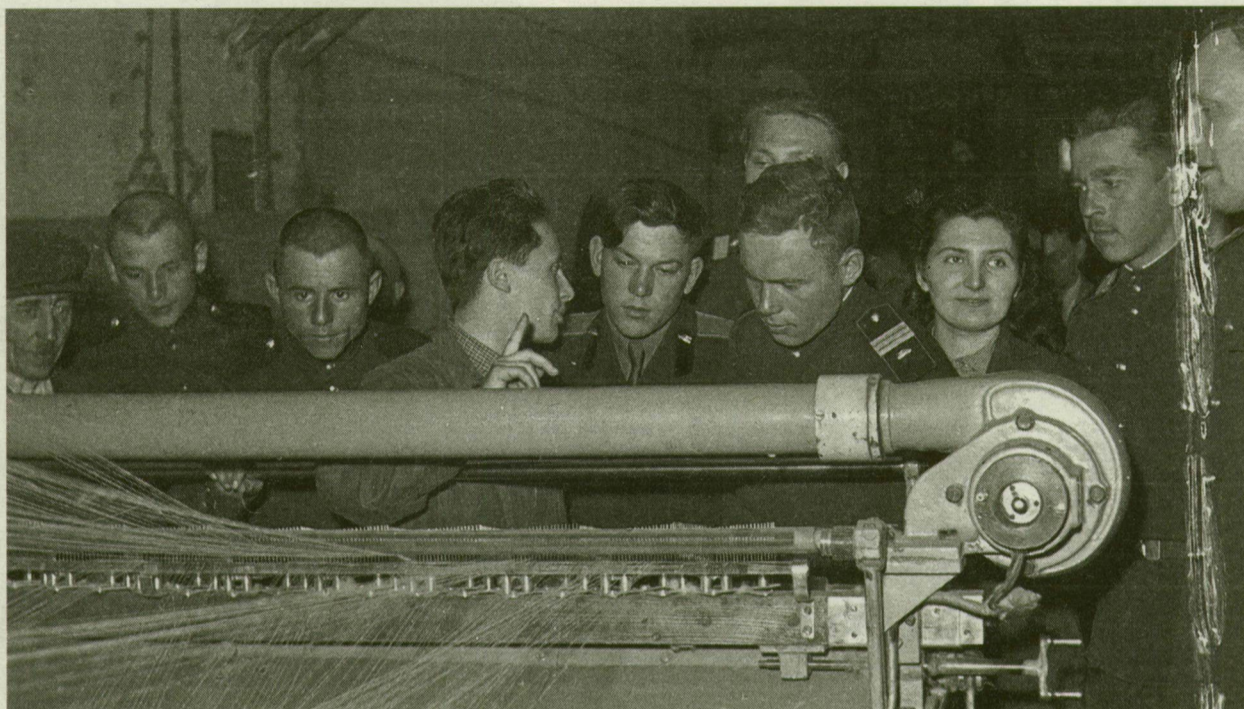
ÚJSZÁSI ILONA

„Egy ritmusra zümmögnek a gépek – épül az új világ a Szegedi Kenderben” – adja meg az esztendő alaphangját az első „üzemi riport”. „A munkaverse nyek során elért eredmények egy-egy lépéssel közelebb visznek bennünket a szocializmushoz” – hangsúlyozza a név nélküli tudósító.

Élüzemjelvény és munkakedv

„A Szegedi Kenderfonógyárban lázasan zakatolnak a gépek. Az élüzemjelvény, amelyik ott fényesedik a gyárépület homlokzatán, fokozza a dolgozók munkakedvét és teljesítményét.”

„– A fogaskerék-meghajtásról áttérünk az ékszíjmeghajtásra – mondja

■ Szovjet katonák a kendergyárban

FOTÓK: MÓRA FERENC MŰZEUM, TÖRTÉNETI OSZTÁLY

sebb halászfelszerelések, hálófonalak és ponyvák készülnek – pislant oda fél szemmel Kiss Istváné is, aki 110 százalékra teljesíti a normát. A másik szemével a hatalmas gépeket becézgeti. A

Szegedi Kenderfonó. Ezek közül 139 már meg is érkezett, s megújult kedvvel dolgozik az új környezetben.”

A jolly joker gépállomás

A földbirtokreform hatásai foglalkozik, az MDP-programnyilatkozatot is idézi a másik „elsőcikk”. „Mezőgazdaságunk gépesítése” címmel – név nélkül – állítjuk: „Mezőgazdaságunk elmaradottsága akadályozójává vált iparunk fejlődésének. Gátolja az egész ország fejlődését, a dolgozók életszínvonalának állandó emelését. (...)

Ezért száll síkra pártunk a mezőgazdaság gépesítéséért, a gépállomások széles hálózatának kiépítéséért, a traktor- és mezőgazdasági gépeket gyártó ipar nagyarányú fejlesztéséért. Év végéig már 110 és a hároméves terv befejezéséig ennek háromszorosa működik az országban, közel 2000 traktorral és a hozzájuk tartozó mindenféle egyéb mezőgazdasági géppel.”

A három kitörési pont: „a termelőszövetkezetek, a gépállomás és a szerződéses termelés”. „A gépállomás kultúrhelyisége, rádiója, mozija, folyóiratai, könyvtára a falu kulturális központjává teszi.”

Kollektív szórakozás

„A kollektív szórakozás jegyében fogadták Szeged dolgozói az új évet” – kezdődik a január 2-i tudósítás. Azt is

→ **KRONOLÓGIA. 1949. január 25.:** Moszkvában megalakul a Kölcsonös Gazdasági Segítség Tanácsa (KGST). **Április 4.:** Washingtonban aláírják az Észak-atlanti Szerződés Szervezete (NATO) alapító okmányát. **Május 5.:** Megalakul az Európa Tanács. **Május 23.:** A nyugati megszállási övezetekből a bonni alkotmány elfogadásával megalakul a Német Szövetségi Köztársaság. **Augusztus 20.:** Életbe lép a Magyar Népköztársaság alkotmánya. **Szeptember 25.:** Az első szovjet atombomba kipróbálásának bejelentése. Ezzel megszűnik az USA atommonopóliuma.

megtudjuk: „adómentesek a szabadművelődési és propaganda előadások” – a forgalmi adóról szóló új rendelet szerint.

„Fejkendős parasztleányok, kucsmás, csizmás parasztleányok, kipirult arcú falusi, tanyai fiatalok csoportosultak” a színház környékén: „a Szeged környéki EPOSz szervezetek fiataljai színházba, városnézésre jöttek Szegedre. Közöttük munkászubbonyos fiatalok, ifjúmunkások, ruhájukon a SZIT vöröscsillagos jelvényével, de ott voltak az egyetemista, meg középiskolás diákok küldöttei is, akik szeretettel fogadták itt a városban a parasztfiatalokat”.

→ Arcél: Komócsin Zoltán (1923–1974)

Az 1923. április 18-án Felsőgallán született Komócsin Zoltán Szegeden végezte iskoláit. Apja, idősebb Komócsin Mihály révén fiatalon került kapcsolatba a munkásmozgalommal. 1944-ig napszámos, alkalmi munkás, inas volt, majd kereskedelmi alkalmazottként dolgozott. „1945 tavaszán elvégezte a debreceni pártiskolát, ezután az MKP Szeged városi titkára (1945–48). Már ekkor feltűnt a Délmagyarországra írt politikai cikkeivel” – olvastuk életrajzában. 1949-től országgyűlési képviselő, 1949–50-ben és 1953-tól a Magyar Dolgozók Pártja agitációs és propagandaosztályát vezette. „Az 1956-os forradalom és szabadságharc heteiben mint a Hajdú-Bihar megyei pártbizottság első titkára az ellenforradalmárok mellé állt. 1957 tavaszán vezető szerepet játszott” a Kommunista Ifjúsági Szövetség létrehozásában: 1961-ig a KISZ Központi Bizottságának első titkára. 1957-től 1974-ig az MSZMP Központi Bizottságának volt a tagja. 1961–1965 között és 1974 márciusától haláláig, 1974. május 28-áig a Népszabadság főszerkesztőjeként dolgozott.

Gáspár István elvtárs, az üzem tervmegbizottja. A gépek így sokkal egyenletesebben, mondhatnám, rugalmasabban járnak. Nem szakad a fonál, a selejt 5-6 százalékkal csökkent. (...)

– Finom fonalakat szállítunk külföldre. Olyanokat, amelyekből a legerő-

norvég halászok magyar zsineggel rántják ki a halat az óceánból.”

„A termelés racionalizálása során ugyanis az újszegedi gyárba szállítanak át minden szövőgépet. Onnan pedig a fonodát telepítik át Szegedre. Körülbelül 400 munkással bővül így ki a

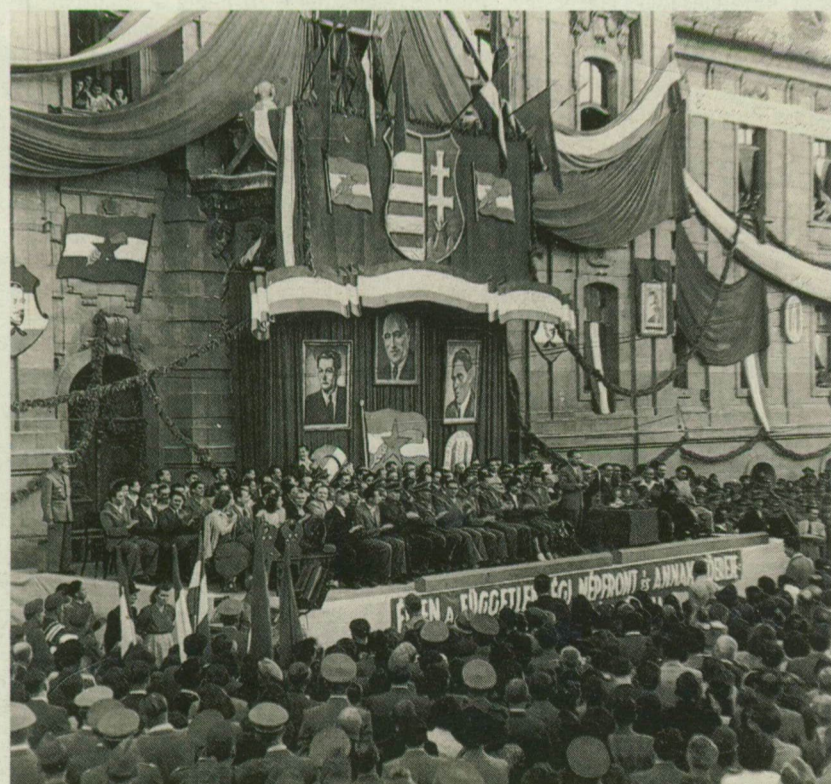
BABSZEM KÖZTÁRSASÁG

„Harmincegyhárom kisteleki, sövényházi, pusztaszeri, csanyteleki és baksi pedagógus” tanulmányi kirándulásra megy a Felgyőhöz közeli Alvégi iskolába, Kertész Imre tanító Babszem köztársaságába – írja január 1-jén Pozsonyi Sándor – az alábbi rajzzal illusztrált – riportjában.

MUNKATÁRSUNKTÓL

„Az iskola háromablakos. zsúfolt terem-ből áll. A padokban 6-14 éves emberkék, a 'Babszem köztársaság' miniszterei, szövetkezeti vezetői, szerkesztői, traktoristái és egyéb dolgozói. (...) A fehér falakon érdekes grafikonok. (...) Cserepekben ott díszelg az is-

kola kertgazdasága. Előtte a gépállomás traktorai és a 'Babszem köztársaság' madzagvasútja áll munkára készen. A másik sarokban a téglagyár és a pénzügyminisztérium, mert ilyen is akad Babszeméknél. (...) A legérdekesebb része az iskolának a hatszáz négyszögöl 'igazi' föld, a 39 gyermek Babszem köztársaságának kollektív gazdasága. (...) A tanítás a 'miniszterek' napi jelentésével kezdődik. (...) A szövetkezet óra sikerül talán a legjobban. Ebbe a földrajzot, a számtant és a vegytant is bekapcsolják. (...) A leckét nem azért tanulják, mert azt a 'tanító pajtás' megparancsolta. Játék közben tanulnak...” – Makarenkó nyomán.

FOGADALOM „A szegedi városháza szép közgyűlési termének világító fényében tesz ma fogadalmat egyszerű munkás, munkásnő és dolgozó paraszt. Szeged város törvényhatósági bizottsága polgármester helyettessé, illetve tanácsnokká választja őket. A híres barokk-torony alatt nagyot fordult az idő kereke. Ma már az országban a munkásosztály van hatalom és erősíti szövetségét a dolgozó parasztsággal” – írja február 5-i vezércikkében „A. Gy.”, vagyis az akkori felelős szerkesztő, dr. Antalffy György. „Ezt mutatja a mai díszközgyűlés, amikor Tóth Antal dolgozó paraszt polgármester-helyettest, Havalecz Istvánné, Sallai Ferencné, Kiss Mihály és Csurai Ferenc munkástanácsnokokat, 'az inség és a harc fiait' iktatják be hivatalukba...”

NAPI HÍREK

Tükröt tart szülővárosának és a régióknak a Délmagyarországot. A cikkek, információk fölött a forrás: „saját tudósítónktól” – most 1949-ből.

MUNKATÁRSUNKTÓL

BÁLINT SÁNDOR KÉPVISELŐSÉGE. „Dr. Bálint Sándor Barankovics-párti képviselő, a szegedi tudományegyetem néprajztudósa, Hamvas megyéspüspök tanácsadója, néhány nappal ezelőtt nyilatkozott a Délmagyarországi munkatársának, hogy lemond képviselői mandátumáról, mert nem ért egyet pártja minszentysta, reakciós politikájával” (január 1., szombat).

TÁRCSÁZUNK. A szegedi posta telefonközpontjában „befejezéséhez közeledik a szegedi automata telefonközpont építése. Február végén már tárcsázunk!” (február 8., kedd).

KULÁK. „A rendőrség súlyos bér és lakbérzorsoréért letartóztatta Nagy Ferenc Kossuth Lajos sugárút 61. szám alatt lakó kulákot, akit mint a leghírhedtebb munkásnyúzó ismertek az egész környéken. Nagy Ferenc kulákot, a Horthy-rendszer volt kormányfőtanácsosát kihallgatása után átadták az államügyészeknek” (március 13., vasárnap).

ÚJSZEGEDI VILLAMOS. „A Magyar Dolgozók Pártja segítségével megkezdtek az újszegedi villamosvasút építését, hogy minél előbb elkészüljön az új vonal, Szeged és környéke még közelebb kerüljön egymáshoz” (április 27., szerda).

VOKSOK. „A dolgozó nép egyhangúlag a Függetlenségi Népfrontba és Pártunkba helyezte bizalmát – mondotta Rákosi elvtárs a Köztársaság téren, nagybuda-pest dolgozóinak ujjongó győzelmi ünnepén.” Népünk akaratának teljesülését ünnepli Szeged a szerdai győzelmi ünnepségen. Csongrád-csanádi eredmények: a 12 választókerületben összesen 325.726-an szavaztak, a Népfontra 308.786, míg ellene 10.863 voks érkezett (május 17., kedd).

BÖRTÖNBEN A PAP. „Kétévi börtönre ítélte a szegedi népbíróság Tamás János sándorfalvi papot. Tamás János több ízben a szószékről izgatott a demokrácia ellen” (június 3., csütörtök).

TÁPAI KOMP. „A tápai kompot a hároméves terv keretében teljesen újjáépítik. Az építés június eleje óta folyik és előreláthatóan két héten belül befejeződik” (október 7., péntek).

SZÖVETHÉT. „A nyáron megrendezett szegedi selyemhét nagy sikere után most november 14-21-ig szöveteket rendeznek Szegeden. (...) A Délmagyarország előfizetői részére a novemberi előfizetési nyugta felmutatása ellenében díjmentes tombola jegyet adnak. A tombolán férfi és női szövettruha darabokat, kalapokat és fehérműket lehet nyerni” (november 11., péntek).

ÚJJÁÉPÜLT A GYERMEKKLINIKA. „Ez év márciusában kezdték meg a kiegészítő, csupa rom szegedi gyermekklinika újjáépítését. A Párt lehetővé tette, hogy eltűnjenek az üszkös falak és megrementődjék a réginel sokkal szebb épület” (november 25., péntek).

BIZTOS GYŐZELEM. „A szegedi csapat múlt vasárnapi győztes felállásban játszott. SzSzMTE – MEMOSz 4:0 (2:0), Góllövők: Király, Törköly, Király (11-esből), Rózsavölgyi” (december 6., kedd).

SZTÁLIN 70. Molotov elvtárs cikkének ismertetése után: „Sztálin elvtárs, a haladó emberiség vezére” „G. Malenkov cikke a Pravdában”. E kolumnás írás után olvasható a tudósítás: „Szer- te a világon határtalan szeretettel és lelkesedéssel ünnepelték a dolgozók a 70 éves Sztálin elvtársat”. A szegedi Bodogasszony sugárúti földszinti lakásban „Kovács Annának karácsonyát gazdagabbá és boldogabbá tette a sztálini műszak 525 százaléka” (december 25., vasárnap).